

АКТИВИ ІНСТИТУТІВ СПІЛЬНОГО ІНВЕСТИВАННЯ В СИСТЕМІ ОБ'ЄКТІВ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Однією з вагомих умов, які стримують економічний розвиток України є нестача інвестиційних ресурсів. Для їх залучення держава намагається створити сприятливі та надійні умови. З цією метою в Україні створено інститут спільного інвестування (далі – ІСІ), що відіграє важливу роль у розвитку фондового ринку, залученні та примноженні інвестицій у сектор економіки держави.

Згідно Закону України «Про ІСІ» [1] за організаційною формою ІСІ поділяються на корпоративні та пайові інвестиційні фонди (далі – КІФ та ПІФ). ПІФ – це фонд, який створюється і управляється Компанією з управління активами (КУА), представляє собою суму коштів вкладників, залучених до ІСІ шляхом випуску та продажу інвестиційних сертифікатів. КІФ – це ІСІ, який створюється у формі ПАТ і провадить діяльність виключно із спільного інвестування.

Відзначимо, що згідно чинного законодавства [1] ІСІ поділяються на диверсифіковані та не диверсифіковані.

ІСІ диверсифікованого виду – це фонд, що інвестує свої активи в різні типи фінансових інструментів у пропорціях, що встановлені законодавством. Цей ІСІ є найбільш надійним, проте має значні обмеження щодо інвестування коштів, що робить менш доходним. Диверсифікований фонд виконує наступні вимоги:

- кількість цінних паперів одного емітента в активах ІСІ не перевищує 10 % загального обсягу цінних паперів відповідного випуску;

- сумарна вартість цінних паперів, що становлять активи ІСІ в кількості, більшість, ніж 5 % загального обсягу їх емісії, на момент їх придбання не перевищує 40 % вартості чистих активів ІСІ;

- не менше ніж 80 % загальної вартості активів ІСІ становлять грошові кошти, ощадні сертифікати, облігації підприємства та місцевих позик, державні цінні папери, а також цінні папери, допущені до торгівлі на фондовій біржі;

- ІСІ відкритого та інтервального типу є тільки диверсифікованими.

ІСІ не диверсифікованого виду – це фонд, інвестиційний портфель якого не контролюється за ступенем пропорційності інвестування та може складатися, в значній мірі з акцій або облігацій, або інших активів. Такі фонди є більш доходними та ризикованими для інвесторів, ніж диверсифіковані.

Зупинимось більш детально на діяльності КІФ. Фонд створюється згідно вимог до акціонерного товариства (далі – АТ) та з урахуванням власної специфіки діяльності. КІФ (окрім венчурних фондів) проводять свою діяльність, якщо 60 або більше відсотків середньорічної вартості активів, що належать йому на праві власності, вкладені у цінні папери, корпоративні права та нерухомість.

Вивчаючи групи активів КІФ, можна зробити висновок, що активами в цінних паперах є саме акція. Відзначимо, що акція – це іменний цінний папір, який посвідчує майнові права його власника (акціонера), що стосуються АТ, включаючи право на отримання частини прибутку АТ у вигляді дивідендів, право на отримання частини

майна АТ у разі його ліквідації, право на управління товариством, а також немайнові права, передбачені ЦКУ, Законами України «Про АТ» та «Про ІСІ» [3]. Таким чином, інвестори КІФ здебільшого отримують дивіденди.

П(С)БО 15 «Дохід» [5] визначає дивіденди як частину чистого прибутку, розподіленого між учасниками (засновниками) відповідно до частки їх участі у власному капіталі підприємства. В свою чергу, згідно ПКУ [6] дивіденди – платіж, що здійснюється юридичною особою – емітентом корпоративних прав (далі – КП) чи інвестиційних сертифікатів на користь власника таких КП, інвестиційних сертифікатів та інших цінних паперів, що засвідчують право власності інвестора на частку (пай) у майні (активах) емітента, у зв'язку з розподілом частини його прибутку, розрахованого за правилами бухгалтерського обліку.

Наступним об'єктом вкладення активів КІФ та об'єктом бухгалтерського обліку, відповідно, є КП – це права особи, частка якої визначається у статутному фонді (майні) господарської організації, що включають правомочності на участь цієї особи в управлінні господарською організацією, отримання певної частки прибутку (дивідендів) даної організації та активів у разі ліквідації останньої відповідно до закону, а також інші правомочності, передбачені законом та установчими документами. КП виникають у особи, яка в обмін на майнову участь у господарській організації отримує право на частку в її статутному фонді (майні) [3].

Наявність спеціальних КП пов'язується з участю у суб'єкті господарювання певної організаційно– правової форми або в господарській організації з певним видом виключної діяльності та закріплюється спеціальними законами. Основні ж КП притаманні учасникові будь– якої господарської організації визначаються ГКУ [2, ст. 167].

Ще одним об'єктом бухгалтерського обліку активів ІСІ є інвестиційна нерухомість, яку згідно П(С)БО 15 «Дохід» [5] визначають як власні або орендовані на умовах фінансової оренди земельні ділянки, будівлі, споруди, які розташовуються на землі, утримувані з метою отримання орендних платежів та/або збільшення власного капіталу, а не для виробництва та постачання товарів, надання послуг, адміністративної мети або продажу в процесі звичайної діяльності.

Отже, в результаті дослідження визначено складові активів ІСІ, зокрема КІФ, що у подальших дослідженнях дозволить удосконалити бухгалтерський облік ідентифікованих об'єктів (цінні папери, корпоративні права, інвестиційна нерухомість).

Список використаної літератури:

1. Закон України «Про інститути спільного інвестування» № 5080– VI від 05.07.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2299-14/page>.
2. Господарський кодекс України № 436– IV від 16.01.2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
3. Мальська М.П., Мандюк Н.Л., Занько Ю.С. Корпоративне управління: теорія та практика. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 360 с.
3. П(С)БО 32 «Інвестиційна нерухомість» № 779 від 02.07.2007 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0823-07>.
4. П(С)БО 15 «Дохід» № 290 від 29.11.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>.
6. Податковий кодекс України № 2755– VI від 02.12.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.